

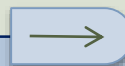
: Электрондук
материалдарды
даярдагандар:

Рыспаева Бактыгул

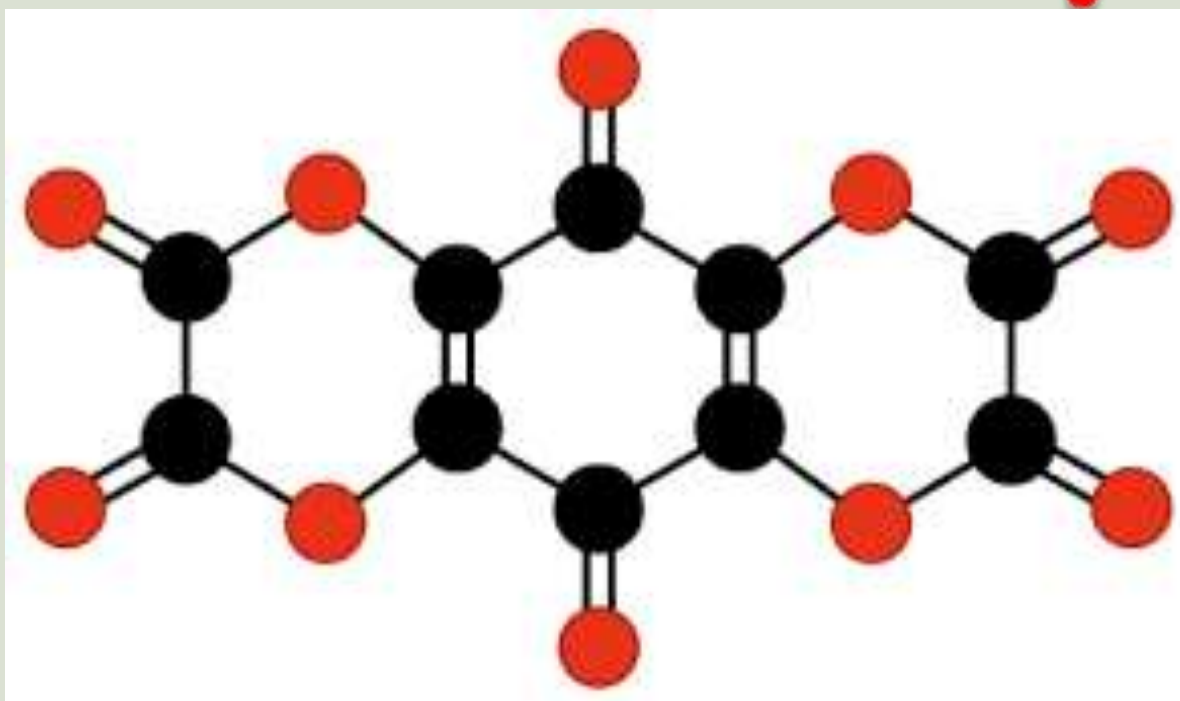
Кыргыз билим беруу академиясынын химия предмети боюнча ж.етекттоочу илимий кызматкери , педагогика илимдеринин кандидаты. .

АлишEROVA Бактыгул

КР нын Улуттук инновациялык технологиялар мектеп лицейи. КР нын Эл агартуусунун отличниги , химия мугалим

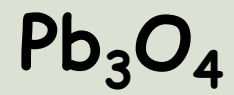
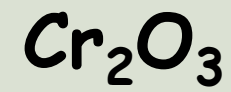
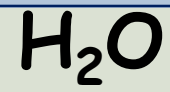
Оксиддер

Сабақтың мақсаты:

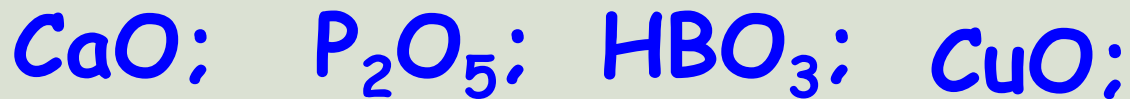
- Оксидердин анықтамасы
- Оксиддердин курамы
- Оксиддердин классификациясы
- Номенклатурасы (аталышы)

Оксид деп - кычтылтектен жана башка бир элементтен турган татаал заттарды айтабыз.
(кычкылтектин валентүүлүгү II)

Тапшырма

Оксиддердин ичинен металлдын оксиддерин тапкыла

Оксиддерди атоонун алгоритмдери

Элементтин атын илик жөндөлүшүндө көрсөтөбүз жана **ОКСИДИ** деп кошуп коёбуз.

CaO кальцийдин оксиди

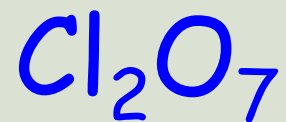
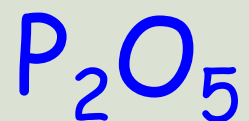
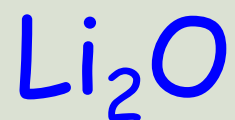
MgO магнийдин оксиди

Эгер элемент туруктуу валентүүлүккө ээ болбосо, анда кашаанын ичине рим сандары менен элементтин валентүүлүгүн көрсөтөбүз

CO Көмүртектин оксиди (II)

Fe₂O₃ темирдин оксиди (III)

Оксиддерди атагыла

Li_2O - оксид лития

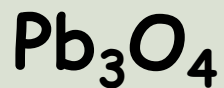
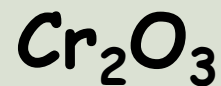
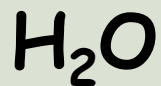
P_2O_5 - оксид фосфора (V)

CuO - оксид меди(II)

Cl_2O_7 - оксид хлора (VII)

FeO - оксид железа (II)

Оксиддердин классификациясы

Оксиддердин классификациясы

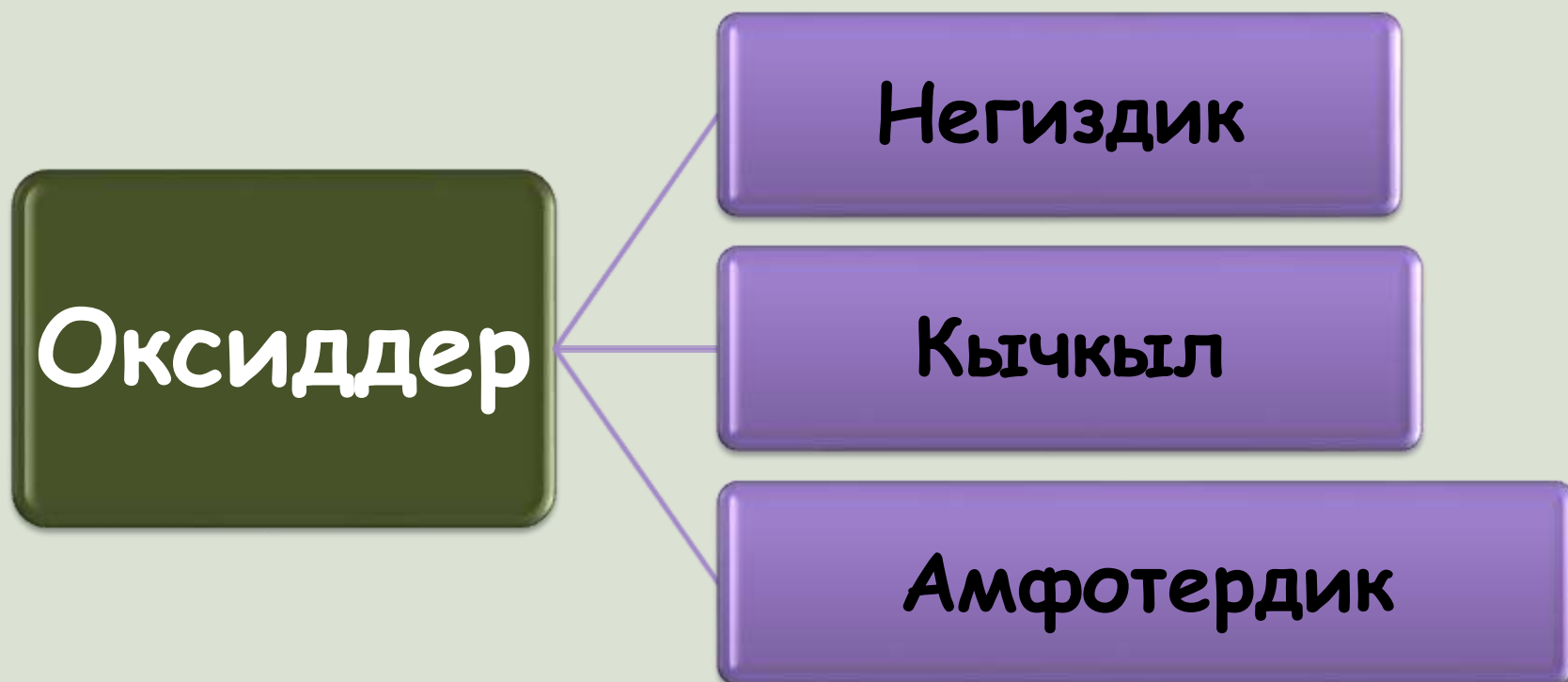
Агрегаттык абалы боюнча:

Катуу (Pb_3O_4 , SiO_2 , Cr_2O_3)

Суюк (H_2O)

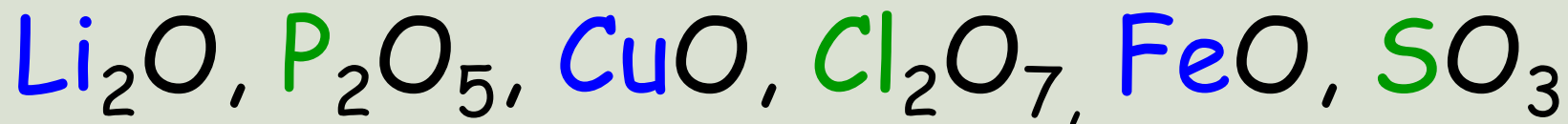
Газ абалында (CO_2 , CO)

Курамы боюнча

Оксиддердин классификациясы

Берилген оксиддер эмнеси
менен айырмаланышат?

Негиздик оксиддер

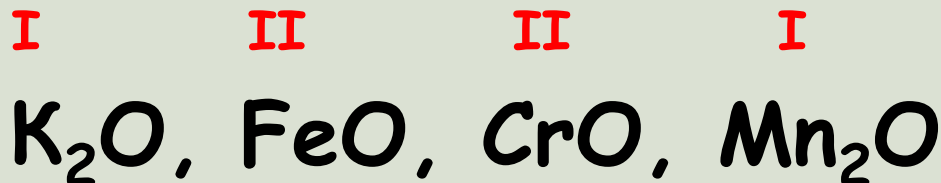
Төмөнкү жалпы формулага ээ:

x- индекси ар дайым туруктуу жана экиге (II) барабар

y- металлдын валенттүүлүгүнө барабар

Эгер металлдын валенттүүлүгү **I же II** болсо, анда:

Кычкыл оксиддер

Төмөнкү жалпы формулага ээ:

x- индекси ар дайым туруктуу жана экиге (II) барабар

y- металлдын валенттүүлүгүнө барабар

Эгер металлдын же металл эместин валенттүүлүгү **IV** жана андан чоң болсо, анда:

VII

VI

V

VII

Амфотердик оксиддер

Жалпы формуласы:

Анда оксиддерди төмөнкүдөй жазабыз

III

III

III

Эскертүү: ZnO, BeO
Амфотердик касиеттер мүнөздүү

Оксиддерди алуу

- $\text{Zn} + \text{O}_2 = \text{ZnO}$
- $\text{CH}_4 + \text{O}_2 = \text{CO}_2 + \text{H}_2\text{O}$
- $\text{CuS} + \text{O}_2 = \text{CuO} + \text{SO}_2$
- $\text{S} + \text{O}_2 = \text{SO}_2$
- $\text{Fe}(\text{OH})_3 = \text{Fe}_2\text{O}_3 + \text{H}_2\text{O}$
- $\text{CaCO}_3 = \text{CaO} + \text{CO}_2$

Расставьте коэффициенты в уравнениях

ЖЫЙЫНТЫКТАР

Оксиддердин мүнөзү биринчи кезекте элементтердин валенттүүлүгүнөн көз каранды:

Мисалы, хромдун оксиди :

CrO (II - негиздик)

Cr_2O_3 (III - амфотердик)

CrO_3 (VI - кычкыл)

Бышыктоо үчүн суроолор

Оксиддерди класстарга бөлгүлө

K_2O , ZnO , Al_2O_3 , V_2O_5 , SO_3 , Fe_2O_3

CuO , FeO , WO_3 , H_2O , NO_2 , N_2O

Кычкыл	негиздик	Амфо-тердик	Туз пайда кылбоочулар
V_2O_5 SO_3 WO_3	K_2O CuO FeO	ZnO Al_2O_3 Fe_2O_3	N_2O NO_2 H_2O